

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра правових природоохоронних дисциплін

07-05-26М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи

з навчальної дисципліни

«ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ ПРАВНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня

за освітньо-професійною програмою 081 «Право»

спеціальності 081 «Право»

денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІ права
Протокол № 8 від «26» лютого 2021 р.

Рівне – 2021

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Етичні стандарти правничої діяльності» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою 081 «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Мельничук Ю. І., Матвійчук А. В. – Рівне : НУВГП, 2021. – 24 с.

Укладачі: Матвійчук А. В., д.філос.н., проф., професор кафедри конституційного права та галузевих дисциплін; Мельничук Ю. І., к.філос.н., доцент, доцент кафедри правових природоохоронних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Мельничук Ю. І., завідувач кафедри правових природоохоронних дисциплін.

Керівник групи

забезпечення спеціальності

Швець О. М.

© Матвійчук А. В.,
Мельничук Ю. І., 2021
© НУВГП, 2021

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Опис навчальної дисципліни та її структура	
1.1. Опис навчальної дисципліни	5
1.2. Тематика практичних занять	7
1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики	8
1.4. Критерії та шкала оцінювання	8
2. Плани практичних занять	10
3. Самостійна робота студентів	15
4. Перелік тем для есе	17
5. Рекомендована література	18

Передмова

Вивченню дисципліни «Етичні стандарти правничої діяльності» відповідно до структурно-логічної схеми освітньої програми передують такі дисципліни, володіння якими доповнює знання і дає можливості кращого пізнання зазначеної освітньої компоненти: «Філософія права», «Актуальні проблеми конституційного права», «Сучасні інформаційні правові технології».

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Етичні стандарти правничої діяльності» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів зі спеціальності 081 «Право».

Правнича етика є тим видом прикладної етики, який заснований на взаємозв'язку та взаємозалежності правових та морально-етичних принципів, норм, правової та моральної свідомості, будучи одночасно специфічним проявом моралі. Вона включає в себе всю сукупність тих конкретних морально-етичних принципів та настанов, що застосовуються у діяльності юриста.

Опанування професійної етики юриста сприяє процесам формування світогляду та морально-етичних поглядів працівників юридичної сфери, спрямовуючи їх на дотримання норм моралі, забезпечення справедливості, захисту прав, свобод, людської честі та гідності.

1. Опис навчальної дисципліни та її структура

1.1. Опис навчальної дисципліни

Програма вибіркової освітньої компоненти «Етичні стандарти правничої діяльності» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності «Право».

Предмет вивчення - деонтологічні стандарти правничої діяльності.

Мета викладання освітньої компоненти є: сформування у здобувачів вищої освіти знання етико-філософських засад правничої діяльності, усвідомлення етичних аспектів професійної діяльності, стандартів поведінки, в межах юридичних професій, навчити виокремлювати моральну складову в правосудді і правоохоронній діяльності, робити свідомий моральний вибір та вирішувати моральні дилеми у різних сферах професійної діяльності в правовому секторі.

Вивчення курсу «Етичні стандарти правничої діяльності» також має своєю метою формування у здобувачів вищої освіти етичних цінностей, які закладені у стандартах професійної діяльності.

Завдання дисципліни полягає у забезпеченні поглибленої підготовки магістрів правників пов'язаної із опануванням етичних стандартів правничої діяльності, а саме:

- засвоєння основних понять та інститутів професійної етики;

- вивчення основних морально-етичних норм, що регулюють професійну діяльність, правил встановлення підстав для прийняття правових рішень;

- оволодіння навиками осмислення та аналізу правозастосовної практики відповідно до етичних стандартів;

-формування навичок використання набутих знань для вирішення практичних ситуацій у професійній діяльності.

У результаті вивчення освітньої компоненти здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- етичні категорії та їх місце у формуванні ціннісних орієнтацій професійної діяльності;
- моральні засади здійснення професійної діяльності;
- нормативно-правові акти у сфері моралі та етики правничої діяльності;
- практичні аспекти застосування етичних стандартів;
- норми професійної етики;
- особливості вирішення морально-етичних конфліктних ситуацій у професійній діяльності;
- поняття моральної та професійної деформації, талізувати шляхи їх подолання;
- етичні аспекти правової комунікації та ін.

Вміти:

- застосовувати морально-етичні норми та правила поведінки у конкретних життєвих та службових ситуаціях;
- дотримуватись положень та правил професійної етики;
- моделювати практичні життєві ситуації за участю представників юридичної професії;
- вміти обґрунтовувати вірне, справедливе рішення, виходячи із аналізу певної правової ситуації, спираючись на норми законів та етичних кодексів,
- аналізувати особисту професійну діяльність з погляду моральних цінностей;
- давати моральну оцінку мотивам, діям, засобам та наслідкам дій;

- організовувати на науковій та моральній основі спілкування в колективі, відносини з підлеглими, керівниками, громадянами;
- переконливо й аргументовано вести дискусії з морально-правових проблем;
- відстоювати власні права, захищати честь і гідність громадян.

1.2. Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми
Модуль 1. Загальна теорія етики	
1	Етика як наука про мораль.
2	Етичні цінності та категорії.
3	Етична сторона спілкування.
4	Юридична етика як вид професійної етики.
5	Актуальні проблеми етики.
Модуль 2. Стандарти професійної діяльності правника	
6,7	Міжнародні стандарти професійної діяльності юристів.
8	Національні стандарти правничої діяльності.
9	Етичні аспекти діяльності адвокатів.
10	Етичні засади здійснення правосуддя.
11	Професійні стандарти прокурорів.
12	Етичні стандарти слідчих та інших правничих професій.
13	Деформації моральної і професійної (правової) свідомості у працівників юридичних професій.

1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики

При виставленні оцінок (балів) враховуються, насамперед, знання, розуміння й уміння формулювати поняття, сутність етики, етичних аспектів юридичної

практичної діяльності, опрацювання стандартів правничої діяльності тощо, а також визначення факторів, що спричиняють деформацію моральної та професійної свідомості у правників.

1.4. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувачів вищої освіти при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни «Етичні стандарти правничої діяльності» є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи;

- знання основних положень законів і нормативних актів, стандартів професійної діяльності правників;

- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додатково рекомендованих літературних джерелах;

- вміння аналізувати явища, пов'язані з деформації моральної та професійної;

- характер відповідей на поставленні питання (чіткість, логічність, лаконічність, послідовність тощо);

- вміння застосовувати теоретичні положення і визначення, що стосуються стандартів професійної діяльності, під час практичних занять, розв'язку ситуативних завдань;

- вміння аналізувати точки зору науковців щодо етичних аспектів правничої діяльності у наукових працях.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- виконання реферативних повідомлень;
- виконання завдань самостійної роботи.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Зараховано (відмінно)
82-89 балів	Зараховано (добре)
74-81 балів	
64-73 балів	
60-63 балів	Зараховано (задовільно)
35-59 балів	Незараховано (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34 балів	Незараховано (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу)

2. Плани практичних завдань

МОДУЛЬ І

Змістовий модуль 1. Загальна теорія етики

Тема 1. Етика як наука про мораль.

План

1. Етика як наука про мораль.
2. Мораль як специфічний спосіб регулювання поведінки людини. Функції моралі.
3. Гносеологічний та аксіологічний аспекти етики.
4. Концепції походження моралі.
5. Звичай і мораль як способи соціальної регуляції.
6. Специфічні риси моралі та її структура

Тема 2. Етичні цінності та категорії.

План

1. Система моральної регуляції: моральні цінності та ідеали, норми та принципи моралі, сенс життя.
2. Призначення та основні властивості моралі (нормативність, оцінюваність, імперативність).
3. Категорії етики як найзагальніші поняття про мораль. Добро та зло – вихідні етичні категорії.
4. Категорії моральної свідомості.

Тема 3. Етична сторона спілкування.

План

1. Моральна культура спілкування.
2. Відкритість і замкненість, монологічність і діалогічність людської особистості.
3. Різноманітність передумов і вимірів людського спілкування: толерантність, повага, співчуття, дружба, любов.
4. Культура спілкування й етикет

Тема 4. Юридична етика як вид професійної етики.

План

1. Професійна етика: поняття, види.
2. Специфіка юридичної професії і значення юридичної етики.
3. Юридична етика як вид професійної етики: поняття, предмет, завдання.
4. Відмінність юридичної етики і етики права.
5. Структура, види, норми і джерела професійної етики.

Тема 5. Актуальні проблеми етики.

План

1. Актуальні проблеми етики в умовах сьогодення.
2. Аксіологічний вимір нормотворення та правозастосування.
3. Альтернативи рішення актуальних етичних проблем у правовій діяльності.

Змістовний модуль 2. Стандарти професійної діяльності правника

Тема 6,7. Міжнародні стандарти професійної діяльності юристів.

План

1. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства (ухвалено делегаціями Асоціацій адвокатів 12 країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 р.).
2. Стандарти незалежності правничої професії Міжнародної асоціації юристів (ухвалено на конференції МАЮ у Нью-Йорку у вересні 1990 р.);

3. Кодекс поведіння посадових осіб з підтримання правопорядку;
4. Рекомендація № (94) 12 «Незалежність, дієвість та роль суддів» (ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 518 засіданні 13 жовтня 1994 р.);
5. Європейська хартія про закон «Про статус суддів» (ухвалено Радою Європи, Лісабон, 1998 р.);
6. Рекомендація № 2000/19 «Про роль державної прокуратури в системі кримінального судочинства» (ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи 6 жовтня 2000 р.).

Додаткова література до теми для опрацювання:

1. Етика правника : матеріали круглого столу. Х. 2019. URL : http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2019/S_B_Etuka_pravnuka_2019.pdf

Тема 8. Національні стандарти правничої діяльності.

План

1. Етимологія поняття стандарту правничої діяльності.
2. Джерела правничої етики в Україні : стандарти юридичної професії.
3. Правила поведінки професійних груп юристів.
4. Підзаконні нормативно-правові акти, які регулюють правничу діяльність.

Тема 9. Етичні аспекти діяльності адвокатів.

План

1. Правила адвокатської етики.
2. Адвокатська етика в мережі Інтернет.
3. Адвокатська реклама.

4. Етичні аспекти діяльності інституту адвокатури, взаємодія із суміжними інститутами – судом та прокуратурою.
5. Інститут адвокатської таємниці.

Додаткова література до теми для опрацювання:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
2. Правила адвокатської етики URL: <http://vkdka.org/pravil-advokatskoji-etiki>.
3. Етика правника : матеріали круглого столу. Х. 2019. URL : http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2019/SB_Etika_pravnuka

Тема 10. Етичні засади здійснення правосуддя.

План

1. Поняття та значення судової етики.
2. Суспільне призначення суду.
3. Етика судового процесу.
4. Судова риторика.
5. Дотримання правил етикету в судовому процесі.
6. Кодекс професійної етики судді.

Додаткова література до теми для опрацювання:

1. Кодекс суддівської етики URL: [http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki\(1\).pdf](http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki(1).pdf).
2. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки : Указ Президента України URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>

3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України
URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>.

Тема 11. Професійні стандарти прокурорів.

План

1. Соціальні функції прокуратури.
2. Моральні вимоги до прокурорів.
3. Основні вимоги до професійної поведінки прокурора.
4. Основні вимоги до поведінки прокурора в межах судочинства.
5. Основні вимоги до позаслужбової поведінки прокурора.

Додаткова література до теми для опрацювання:

1. Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури URL: http://www.gp.gov.ua/ua/kodet.html?_m=publications&_t=rec&id=113992.
2. Про прокуратуру : Закон України URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>

Тема 12. Етичні стандарти слідчих та інших правничих професій.

План

1. Правила професійної етики нотаріусів.
2. Правила поведінки та професійної етики осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України.
3. Інші етичні стандарти правничих професій.

Додаткова література до теми для опрацювання:

1. Правила професійної етики нотаріусів URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0424-13>
2. Про нотаріат : Закон України URL:
<http://zakon.rada.gov.ua/go/3425-12>.
3. Про державну службу : Закон України URL:
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

Тема 13. Деформації моральної і професійної (правової) свідомості у працівників юридичних професій.

План

1. Поняття деформації правової свідомості юриста.
2. Причини моральної та професійної деформації.
3. Правовий нігілізм.
4. Зовнішні, внутрішні фактори що спричиняють деформацію.

Додаткова література до теми для опрацювання:

1. Сущенко В. М. Професійна відповідальність правника : навч. посіб. для студ. вищих юрид. навч. закладів. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. 236 с.

3. Самостійна робота студентів

Самостійна робота є однією із складових навчального процесу, на яку припадає значний обсяг навчального часу. При цьому студент є активним учасником навчального процесу, набуває навичок самоорганізації, самостійного пошуку інформації, прийняття рішень. Правильна організація самостійної роботи дозволяє максимально індивідуалізувати навчання, підвищити ефективність навчального процесу в цілому.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання лекційного матеріалу, визначення головного у змісті

лекції, засвоєння її основних моментів, вивчення рекомендованих джерел.

Самостійна робота є важливим засобом засвоєння слухачами навчального матеріалу. Вона передбачає опрацювання наукових праць, підручників, навчальних і методичних посібників, вивчення та ознайомлення з положеннями законодавчих та нормативних актів.

Формами самостійної роботи студентів є:

- доопрацювання матеріалів лекцій та опрацювання літератури, що пропонується до вивчення по темах навчальної дисципліни;
- підготовка до практичних занять, виконання завдань по темах практичних занять;
- підготовка письмових відповідей на питання для самопідготовки;
- робота в інформаційних мережах;
- вибір теми, складання плану та написання реферативного повідомлення;
- самостійне вивчення та складання конспектів по темах, що виносяться на самостійне вивчення.

Професійному розвитку здобувачів вищої освіти сприяє самостійне виконання творчих та практичних завдань, різноманітні форми пошукової, дослідної роботи.

Викладач систематично контролює самостійну роботу студентів: перевіряє конспекти, виконання індивідуальних творчих завдань, надає необхідну допомогу для активізації навчальної діяльності студентів.

Результативність самостійної роботи виявляється під час заслуховування та обговорення питань, що підлягають розгляду на практичних заняттях, ессе, реферативних повідомлень, поточного модульного контролю знань, перевірки письмових відповідей та підсумкового оцінювання успішності студентів.

Перелік тем есе

Есе - це короткий прозовий твір (обсягом 1-3 сторінки), де автор викладає свою думку з конкретного питання, яке відображене в темі, зважуючи всі аргументи «за» і «проти». В тексті можна використовувати цитати з письмових творів і думки інших авторів, але з чітким зазначенням їх прізвищ і джерел звідки взята цитата (думка), вони не можуть становити більше однієї третини тексту. На окремій сторінці слід зазначити список джерел (підручники, спеціальна література, Інтернет-джерела, виступи або промови), які використовувались під час написання есе.

1. Моральні основи професійності.
2. Толерантність і повага як виміри людського спілкування.
3. Природні, соціальні та духовні основи моральності.
4. Морально-ціннісні орієнтації правника.
5. Актуальні проблеми етики та їх значення для розв'язання проблем у професійній етиці.
6. Норми професійного спілкування.
7. Ввічливість як характерологічна складова особистості, її роль в службових стосунках.
8. Види моральних конфліктів і способи їх вирішення в умовах професійної діяльності.
9. Особливості дотримання корпоративної етики.
10. Етика одержання винагороди в професійній діяльності.
11. Суть моральних передумов спілкування: повага, співчуття, гуманність, альтруїзм, милосердя і їх роль в професійній діяльності.
12. Спільні та відмінні аспекти етичних стандартів правничої діяльності.
13. Конфлікт інтересів та моральна культура

спілкування.

14. Основні принципи та норми поведінки правників.
15. Особиста відповідальність правників.
16. Стандарти і діючі етичні норми.
17. Компетентність, професійність, гідність, моральність, як вимоги до фахівця.

5. Рекомендована література

Основна література:

1. Бандурка О. М. Юридична деонтологія : підруч. для вищ. закл. освіти МВС України. Національний ун-т внутрішніх справ. Х. : Видавництво Національного університету внутрішніх справ, 2002. 336 с.
2. Гусарєв С. Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності): навч. посібник / 2-ге. вид., перероб. К. : Знання, 2006. 488 с.
3. Гриценко Т., Гриценко С., Іщенко Т., Мельничук Т., Чуприк Н., Анохіна Л. Етика ділового спілкування. К. Центр навчальної літератури. 2019. 344 с.
4. Етика: навч. посіб. / за ред. В. О. Лозового; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. К. : Юрінком Інтер, 2007. 223 с.
5. Професійна етика юриста : навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів : ПП «Арал». 2018. 108 с.
6. Кацавець Р. Професійна етика юриста : навчальний посібник. Алерта. 2017. 148 с.

Допоміжна література:

1. Бакаянова Н. М. Этические принципы адвокатуры в Украине Одесская национальная юридическая академия.

О. : Юридична література, 2005. 151 с.

2. Бандурка О. М. Професійна етика працівників органів внутрішніх справ: підруч. Для вищ. закл. освіти МВС України Національний ун-т внутрішніх справ. Х. : Вид-во НУВС, 2001. 219 с.

3. Барщевский М. Ю. Адвокатская этика. 2. изд., испр. М. : Профобразование, 2000. 312 с.

4. Бевзюк І. М. Професійна комунікативна компетентність майбутнього прокурора: навч. посіб. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К. : Правова єдність: Алерта, 2014. 223 с.

5. Біленчук П. Д. Правова деонтологія : підручник для вузів. Академія праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. К. : АТІКА, 1999. 319 с.

6. Бралатан В. П. Професійна етика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Вінниц. держ. аграр. ун-т. К. : Центр учбової л-ри, 2011. 251 с.

7. Етика та естетика: навч. посіб. / під заг. ред. М. П. Гетьманчука; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Л. : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2010. 319 с.

8. Єлов В. А. Основи адвокатської етики : посіб. викл. К. : Прецедент, 2010. 132 с.

9. Історія Західної філософії в контексті вчень про етику обов'язку, державу і право (Античність – друга половина ХІХ століття) : навч. посіб. для студентів ВНЗ / за заг. ред. В. В. Кузьменка; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. К.: Хай-Тек Прес, 2013. 359 с.

10. Козляковський П. А. Етика. Етика права. Етика юридичної діяльності: навч. посіб. / вид. 2-е, допов. і переробл. Миколаїв : Дизайн і поліграфія, 2012. 398 с.

11. Леко Б. А. Юридична етика : навчальний посібник. Чернівці: Книги –ХХІ, 2008. 280 с.

12. Лозовой В. О. Професійна етика юриста. Національна юридична академія України ім. Ярослава

Мудрого. Х. : Право, 2004. 172 с.

13. Ломачинська І. М. Професійна етика : навч. посіб. для дистанц. навчання. Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини «Україна». К. : Ун-т «Україна», 2005. 227 с.

14. Медведєв В. С. Проблеми професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ (теоретичні та прикладні аспекти). Національна академія внутрішніх справ України. К. : б.в., 1997. 191 с.

15. Меліхова Ю. А. Морально-професійна культура судді: історія і сучасність: монографія. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2015. 217с.

16. Парасюк В. М. Професійна етика слідчого органів внутрішніх справ : навч. посібник. Львівський ін-т внутрішніх справ при Національній академії внутрішніх справ України. Л. : б.в., 2004. 68 с.

17. Парасюк В. М. Філософські аспекти процесуальної діяльності слідчого: монографія . Л. : Львівський держ. ун-т внутрішніх справ, 2009. 240 с.

18. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (зі змінами і доповненнями). Правила професійної етики нотаріусів України / М-во юстиції України. Офіц. вид. К. : Українська правова інформація, 2013. 95 с.

19. Правила поведінки працівника суду та Коментар. Держ. суд. адмін. України, Рада суддів України; підгот.: О. Булка та ін. К. : б. в., 2010. 39 с.

20. Професійна етика та культура поведінки працівника органів внутрішніх справ України: метод. посіб. для працівників ОВС. Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. Л. : ЛьвДУВС, 2009. 128 с.

21. Сливка С. С. Правнича деонтологія: підруч. для вищих навч. закладів. Львівський ін-т внутрішніх справ при Національній академії внутрішніх справ. К. : Атіка, 1999. 336 с.

22. Сливка С. С. Юридична деонтологія : підручник. Нац. ун-т «Львів. політехніка», Ін-т права та психології. 6-те. вид. К. : Атіка; Х. : Право, 2015. 295 с.

23. Сливка С. С. Юридична деонтологія: правнича етика. Професійна культура. Львівський ін-т внутрішніх справ при Національній академії внутрішніх справ / 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Атіка, 2003. 320 с.

24. Сливка С. С. Юридична деонтологія: правнича етика. Професійна культура : підручник. Львівський держ. ун-т внутрішніх справ / 3-тє, вид. перероб. і доп. К. : Атіка, 2006. 295 с.

25. Строков І. В. Правові та моральні засади застосування криміналістичних засобів Національна академія внутрішніх справ України. К. : б.в. 2003. 325 с.

26. Тофтул М. Г. Етика : підручник / 2-е вид., випр., допов. К. : Академія, 2011. 437 с.

27. Уманець О. В. Етикет у просторі спілкування та професійній діяльності юриста : навч. посіб. Х. : Колегіум, 2011. 147 с.

28. Хрестоматия по юридической деонтологии: сб. нормат. актов (междунар. отеч. зарубеж.) об основных стандартах проф. деятельности юристов (с общ. коммент. кразд.). Х. : Эспада, 2002. 443 с.

29. Чупринський Б. О. Філософсько-правові аспекти формування професійної культури майбутніх юристів: монографія . Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк : Захарчук В. В., 2012. 140 с.

30. Шульга А. О. Моральність кримінально-процесуальних відносин: монографія. Донец. юрид. ін-т. Донецьк : Ноулідж, 2012. 243 с.

31. Юридична деонтологія: підручник / С. П. Погребняк та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Нац. акад. прав. наук України О. В. Петришина; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2014.

245 с.

32. Про Конституційний Суд України: Закон України від 16 жовтня 1996 р. Верховна Рада України. URL : zakon.rada.gov.ua/go/422/96-3

33. Про міжнародні договори України: Закон України Верховна Рада України. URL:zakon.rada.gov.ua/go/1906-15

34. Про нотаріат: Закон України. Верховна Рада України. URL: zakon.rada.gov.ua/go/3425-

35. Професійна етика юриста : навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів : ПП «Арал», 2018. 108 с.

36. Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави: Закон України від 19 червня 2003 року. Верховна Рада України. URL:zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-15

37. Дисциплінарний статут ОВС. Затверджений Законом України. Верховна Рада України. URL.: zakon.rada.gov.ua/go/3460-15

38. Дисциплінарний статут прокуратури України. Затверджений Постановою Верховної Ради України від 6 листопада 1991 року N 1796-XII. Верховна Рада України. URL: zakon.rada.gov.ua/go/1796-12

39. Правила поведінки та професійної етики осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ. Затверджені наказом МВС України №155 від 22.02.2012 р. URL:zakon.rada.gov.ua/go/z0628-12

40. Наказ МВС від 26.02.2010 № 45 «Про внесення змін до Положення про практичну підготовку слухачів та курсантів вищих навчальних закладів МВС України, затвердженого наказом МВС від 25.01.2008 № 30».

41. Наказ МВС від 14.06.2010 № 245 «Про внесення змін до Інструкції щодо застосування відомчих заохочувальних відзнак до осіб рядового і начальницького складу, військовослужбовців внутрішніх військ, цивільних

працівників системи МВС України, громадян України та іноземних громадян, затвердженої наказом МВС від 05.06.2007 № 180»

42. Наказ МВС від 17.06.2010 № 246 «Про організацію професійної орієнтації населення щодо набуття професій працівників Міністерства внутрішніх справ України».

43. Наказ МВС від 09.08.2010 № 372 «Про затвердження Положення про функціонування «телефонів довіри» в органах і підрозділах внутрішніх справ»

44. Наказ МВС від 01.02.2008 № 45 «Про організацію роботи постійно діючих мобільних груп з профілактики порушень дисципліни і законності та недопущення надзвичайних подій серед особового складу органів внутрішніх справ».

45. Наказ МВС від 16.03.1997 р. № 81 «Про заходи щодо зміцнення дисципліни і законності в органах внутрішніх справ та попередження надзвичайних подій, пов'язаних із загибеллю й травмуванням особового складу».

46. Наказ МВС України від 19.01.2007 № 16 «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України».

Інтернет-ресурси:

1. Центр суддівських студій. URL: <http://www.pjudges.org.ua>

2. Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва Академії правових наук України. URL: <http://www.elan.ua.net/ipp>

3. Нотаріуси України. URL: <http://www.notarius.com.ua>

4. Центр розвитку українського законодавства. URL: <http://www.uldc.kiev.ua>

5. Офіційний веб портал судової влади в Україні. URL:

<http://www.court.gov.ua/vscourt>

6. Офіційний веб-сайт Верховного Суду. URL: <http://www.scourt.gov.ua>

7. Офіційний веб-сайт СБУ. URL: <http://www.sbu.gov.ua>

8. Офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора України. URL: <http://www.gp.gov.ua>

9. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua>

10. Єдиний реєстр судових рішень в Україні. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>

11. Форум працівників МВС України. URL: <http://www.police.ua>

12. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

13. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.catalogue.nplu.org>

14. Електронна бібліотека юридичної літератури «Правознавець». URL: <http://www.pravoznavec.com.ua>

15. Сайт Національного центрального бюро Інтерполу в Україні. URL: <http://www.icpo.centrmia.gov.ua>